

Gökçeada (Ege Denizi) Balıkçılığı ve Balıkçıların Sosyo-Ekonomik Yapısı

Kadir DOĞAN*, Onur GÖNÜLAL**

*İstanbul Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi Yetiştiricilik Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

**İstanbul Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi Temel Bilimler Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

Sorumlu yazar : kadogan@istanbul.edu.tr

Özet

Bu araştırmada, Gökçeada balıkçılığı, balıkçıların örgütlenme yapıları ve kooperatif üyesi balıkçıların sosyo-ekonomik yapısı incelenmiştir. Ada da hem yöre balıkçıları hem de çevreden gelen balıkçıları avcılık yapmaktadırlar. Araştırmanın materyalini adada ikamet eden ve su ürünleri kooperatifine üye olan balıkçıları oluşturmaktadır. Bu amaçla S.S. Kaleköy, Uğurlu ve Yeni Bademli Su Ürünleri Kooperatifi'ne üye olan tekne sahibi balıkçıları anket yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre tekne boylarının 5,00–12,00 metre arasında değiştiği ve tamamının motorlu teknelerden oluştuğu saptanmıştır. Balıkçıların yaşları 28–63 arasında olup hepsinin okur-yazar olduğu ve % 54,2'sinin ilköğretim, % 29,2'sinin lise ve % 16,7'sinin de üniversite mezunu oldukları bulunmuştur. Meslek tecrübelerinin % 38,4'lük en yüksek oranla 11-20 yıl arasında olduğu saptanmıştır. Balıkçılık yapanların % 54,2'si geçimini sadece balıkçılıktan % 45,8'i ise balıkçılığı aile bütçesine katkı sağlamak için yaptıkları ifade edilmiştir. Balıkçıların % 62,5'inin sosyal güvencesi ve % 91,7'sinin kendisine ait evinin bulunduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, incelenen bölge ada olduğundan belirli sıkıntılarının olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle havanın kötü geçtiği dönemlerde ava çıkamadığı ve yakaladıkları balıkları pazarlamakta zorluk çektikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gökçeada, Gökçeada balıkçılığı, su ürünleri kooperatifleri, sosyo-ekonomik yapı

Fisheries of Gökçeada Island (Aegean Sea) and Socio-Economic Structure of Fishermen

Abstract

This study examines the fishery industry in Gökçeada Island, organizational structures among fishers, and the socio-economic statuses of fishers who are members of the cooperative. Both fishers based in the island and fishers from the vicinity of the island fish in the waters surrounding the island. This study was conducted with the participation of fishers who are residents of the island and who are members of the seafood cooperative on the island. A survey was conducted among fishers who own boats and who are members of the “S.S. Kaleköy, Uğurlu and Yeni Bademli Fishery Cooperatives”. Results show that boat lengths varied between 5.00-12.00 meters, and all boats were with motor. Fishers were aged between 28 and 63, all were literate, 54.2% had elementary education, 29.2% had high school education, and 16.7% were college graduates. Most fishers, 38.4%, had 11-20 years of professional experience. For 54.2% of the fishers, fishing was the only source of income, whereas 45.8% had other sources of income as well. 62.5% of the fishers had health insurance and 91.7% were home owners. In conclusion, fishers had a number of problems arising from island conditions. It was found that they were not able to go fishing when the weather was bad, and they had difficulties in marketing the fish they caught.

Keywords: Gökçeada Island, Gökçeada fishery, fishery cooperatives, socio-economic structure.

Giriş

Çanakkale iline bağlı Gökçeada ilçesi, Ege Denizi'nin kuzeydoğusunda 285km²'lik yüzey alanı ile Türkiye'nin en büyük adasıdır. Gökçeada konumu gereği günümüzden yüzlerce yıl önceden beri nüfuslanmaya açılmış ve çok sayıda denizci halkı, istilacıları ve göçmenleri barındıran bir ada olmuştur. Bu nüfus değişimindeki dinamizm adanın demografik bir özelliği olarak günümüzde de devam etmektedir.

1970'lerden başlayarak değişen Gökçeada nüfusu, özellikle 1974 Kıbrıs barış harekâtı sonrası adadan Rumların göçmesinde etkili olmuştur. Bu süreçte Trabzon (1973-1974), Isparta, Burdur ve Muğla (1984) ve Biga (2000) adaya yerleştirilenler için iskân köyleri kurulmuştur (Kahraman, 2005a).

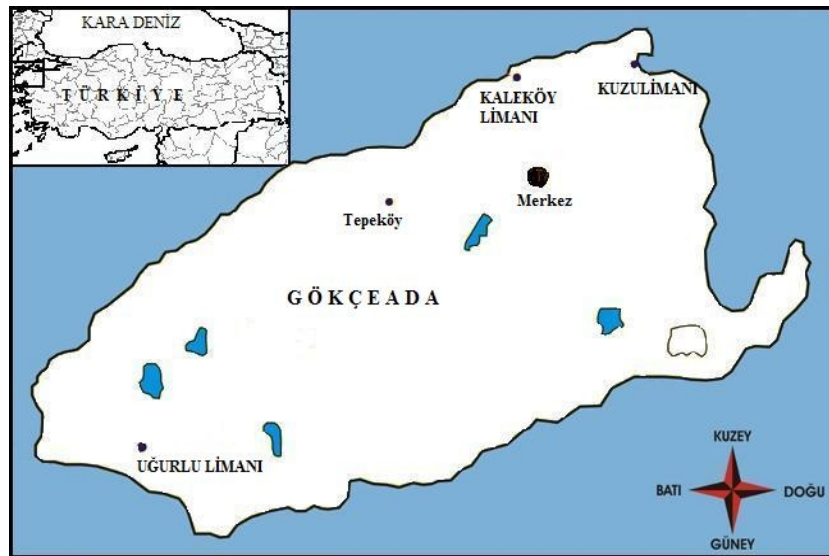
Gökçeada doğal coğrafyasının sağladığı tarım, hayvancılık, balıkçılık ve turizm alanları ile çeşitli ekonomik potansiyellere sahiptir. Önemli su yolu üzerinde bulunan ada, Çanakkale boğaz yoluyla Karadeniz'den gelen daha besleyici sulara ek olarak, Meriç Nehrinin getirdiği besleyici maddelerce zengin bir bölgedir. Ayrıca Saroz Körfezi'ne yakınlığı, ada çevresinin balık popülasyonunda önemli bir rol oynamaktadır. Bunun yanında, plajik balıkların göç yolları üzerinde oluşu da bu önemini daha da arttırmaktadır (Karakulak, 2002, Tokaç ve Ceyhan, 2010). Gökçeada da kıkırdaklı balıklardan 10 familyaya ait 13 tür, kemikli balıklardan 50 familyaya ait 131 tür olmak üzere toplam 144 balık türü bulunmaktadır (Ulutürk, 1997). Gökçeada kıyılarında uzatma ağı ve trol örnekleme ile 76 tür balık saptanmıştır (Keskin ve Ünsal 1998). Bu özelliklerinden dolayı ada diğer bölgelerden gelen kıyı balıkçılığı ve kıyı ötesi balıkçıların en çok tercih ettikleri avcılık sahasıdır.

Balıkçılık, Gökçeada ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. 1984 yılında Gökçeada çevresinde balıkçılığın yaygınlaşması için Karadeniz bölgesinden, Yeni Bademli Köyü'ne 25 balıkçı ailesi getirilmiştir. İstihdam edilen ailelere konut ve arazi sağlanmıştır (Kahraman, 2005b). Devlet tarafından destekle balıkçı aileler tarafından kurulan "Su Ürünleri Kooperatifi" adına balıkçı teknesi alınmış ve balıkçılık yapmalarına olanak sağlanmıştır. Ancak bu girişim balıkçıların bireysel çalışma istekleri, aralarında anlaşamamaları sonucu kooperatif fesih edilerek balıkçı teknesi elden çıkarılmıştır. Daha sonra adaya balıkçılık için gelen ailelere Orköy kredisi ile 5 adet balıkçı teknesi alınarak ekonomik destek sağlanmıştır (Anonim, 2010).

Gökçeada'da 1984 yılında kurulan ve başarılı olamayan su ürünleri kooperatifçiliği, adada balıkçılığı geliştirmek ve balıkçıların örgütlü olmalarını sağlamak için 2000 yılında 25 ortak ile "S.S. Kaleköy, Uğurlu ve Yeni Bademli Su Ürünleri Kooperatifi" tekrar kurulmuştur. Balıkların göç yolları üzerinde bulunan ada çevresine balık göçleri sırasında irili ufaklı birçok balıkçı teknesi avlanmaya gelmektedir. Ada halkından balıkçılık yapanlar küçük ölçekli balıkçılardan oluşmaktadır. Kooperatifi üyesi balıkçılar avladıkları balıkları öncelikle Gökçeada balık halinde, fazlası ise İstanbul ve Çanakkale balık halinde satmaktadır. Bu araştırmada, adadaki kıyı balıkçılığının durumu, balıkçıların örgütlenme yapıları, kooperatifin yapısı ve sorunları ile kooperatif üyesi balıkçıların sosyo-ekonomik yapısını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Bu çalışma, ülkemizin en büyük adası olan Gökçeada (Şekil 1)'da ikamet edip tekne sahibi balıkçılarla 2010 yılının farklı zamanlarında yürütülmüştür. Gökçeada, Kuzey Ege'nin su altı zenginliklerine sahip olduğundan gerek yöre balıkçıları, gerekse dışarıdan gelen balıkçılar için önemli bir merkez konumundadır. Gökçeada limanına kayıtlı boyları 5,0-12,0 metre arasında değişen ruhsata sahip 51 balıkçı teknesi ve bir su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır (Anonim, 2011).

Şekil 1. Çalışma sahası

Adada balıkçılık yapan öncelikle “S.S. Kaleköy, Uğurlu ve Yeni Bademli Su Ürünleri Kooperatifi” başkanı ve üye balıkçılarla yüz yüze anket yapılarak formlar doldurulmuştur. Çalışmanın amacına uygun hazırlanan ankette balıkçıların kullandıkları teknelerin fiziksel, teknik özellikleri ile balıkçıların sosyo-ekonomik yapılarını ortaya çıkaran sorular sorularak cevaplar alınmıştır. Balıkçıların yaşı, medeni hali, öğrenim düzeyi, çocuk sayısı, hane halkı nüfusu, ev ve otomobil mülkiyeti, sosyal güvenlik durumları, balıkçılık tecrübeleri, mesleği seçme nedenleri ve çalışma koşulları gibi sosyo-ekonomik özelliklerinin tespitine yönelik veriler işlenmiştir. Veriler 2010 yılı av sezonunda saha araştırması tamamlandıktan sonra bilgisayar ortamına aktarılmış ve Microsoft Excel ortamında işlenerek analiz edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Gökçeada balıkçılığı ve balıkçılık faaliyetini sürdüren “S.S. Gökçeada Merkez, Kaleköy, Bademli, Uğurlu Su Ürünleri Kooperatifi” ve kooperatif üyesi olan tekne sahibi balıkçılar çalışma kapsamı içerisinde değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmada kooperatif başkanı, yönetim kurulu üyeleri ve anketlere olumlu yanıt veren 24 balıkçı değerlendirmeye alınıp analiz edilmiştir.

Bulgular çalışmanın amacı doğrultusunda teknelerin fiziksel ve teknik özellikleri, balıkçıların sosyo-ekonomik yapıları ve balıkçılık faaliyetinin ekonomik yapısı gibi üç ayrı aşamada değerlendirilmiştir.

Av araçlarının teknik ve fiziksel özellikleri

Balıkçıların kullandıkları av araçlarının teknik ve fiziksel özellikleri balıkçıların verdiği bilgiler ve gözlemler sonucu incelenmiştir. Avcılıkta kullandıkları araçlar tekne, olta ve ağlardan oluşmaktadır. Teknelerde kullandıkları avcılık aletleri (pusula, telsiz, sonar v.b.) açısından yetersiz oldukları görülmüştür. Kooperatif üyesi balıkçıların av esnasında kullandıkları araçların teknik, fiziksel özellikleri ve balıkçılık durumları (Tablo 1)’de verilmiştir. Avcılıkta kullanılan teknelerin boyları 5,0-12,0 metre arasında değişiklik göstermekte ve % 50,0’lik oran ile de 6,0-7,9 metre boy uzunluğundaki tekneler çoğunluğu oluşturmaktadır. En düşük orandaki tekneler ise % 8,3 ile 8,0-9,9 metre boydaki tekneler yer almaktadır. Tekne yaşlarının 3 ile 30 yıl arasında değiştiği

tespit edilmiştir. Avlama teknelerinin yaşları % 33,3'lük en yüksek oranla 6 ile 10 yaş arasındaki tekneler oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Av araçlarının teknik, fiziksel özellikleri ve balıkçılık durumları

Tekne Özellikleri	Adet	Yüzde (%)
Boyu (Metre)		
5,0-5,9 Metre	5	20,8
6,0-7,9 Metre	12	50,0
8,0-9,9 Metre	2	8,3
10,0-12,0 Metre	5	20,8
Tekne Yaş Dağılımı		
1-5 yaş	2	8,3
6-10 yaş	8	33,3
11-15 yaş	5	20,8
16-20 yaş	4	16,8
21- ve üzeri	5	20,8
Balıkçılık Yapanların Oranı		
Emekli veya başka işi olan	11	45,8
Sadece balıkçı	13	54,2
Yıllık Av Süresi		
3 ay 90 gün	3	12,5
4 ay 120 gün	3	12,5
5 ay 150 gün	4	16,7
6 ay 180 gün	7	29,9
7 ay 210 gün	5	20,8
8 ay 240 gün ve üzeri	2	8,3
Avlanılan Balığı Satış Şekli		
Perakende olarak kendi satıyor	7	29,2
Kabzımal aracılığı ile satıyor	17	70,8

Balıkçıların sosyo-ekonomik özellikleri

Gökçeada balıkçıların demografik özellikleri (Tablo 2) de, sosyal ve ekonomik özellikleri ise (Tablo 3) de verilmiştir. Balıkçı yaşlarının 28-63 arasında değiştiği, % 87,3'ünün erkek balıkçılardan oluştuğu, % 83,3'ünün evli olduğu tespit edilmiştir. Tekne sahibi balıkçıların %54,2'si sadece yalnız balıkçılıkla uğraşmakta, geri kalanları ise balıkçılık dışında başka işler de yaptıkları görülmüştür. Bu oran İzmir İli su ürünleri kooperatiflerinde %66,0 (Ünal ve ark., 2008), Ege Bölgesi su ürünleri kooperatiflerinde %54,1 (Ünal ve ark., 2009a), İstanbul İli kooperatiflerinde ise %44,3 (Doğan, 2010) olarak rapor edilmiştir. Balıkçıların yaş dağılımları %45,8'lik oranla 40-49 yaş arasında ilk sırada yer almaktadır. Bunu %29,2 ile 50-59 yaş aralığındaki balıkçıların oluşturduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Gökçeada balıkçıların eğitim düzeyleri incelendiğinde ilkokul mezunu ile üniversite mezunu arasında değiştiği tespit edilmiştir. En yüksek oranda %54,2'ile ilköğretim mezunu oldukları saptanmıştır (Tablo 3). Bu oran yapılan benzer çalışmalarda Ege Bölgesi'ndeki balıkçıların %2,30'u okur-yazar, %62,82'si ilkokul, %17,24'ü ortaokul, %10,73'ü lise ve %1,53'ü ise üniversite mezunu olduğu rapor edilmiştir (Çeliker ve ark., 2008). Karadeniz Bölgesi'ndeki balıkçıların %2,27'si okur-yazar, %58,44'ü ilkokul, %14,94'ü ortaokul, %20,78'i lise ve %3,57'si üniversite eğitime sahip oldukları belirtilmiştir (Çeliker ve ark., 2006). Tekirdağ ilindeki balıkçıların %64,7'si ilkokul, %22,2'si ortaokul, %13,1'i lise eğitime sahip oldukları belirtilmiştir (Güngör ve ark., 2007). İstanbul İli küçük ölçekli balıkçıların eğitim düzeyleri okuma yazma bilmeyenlerle üniversite mezunları arasında değiştiği, %2,4'ünün okuma yazma bilmediği, %3,6'sının okur-yazar, %40,1'inin ilkokul, %17,4'ünün ortaokul, %26,3'ünün lise ve %10,2'sinin üniversite mezunu olduğu rapor edilmiştir (Doğan, 2010). Bu çalışmada Gökçeada balıkçıların hepsinin temel eğitimi tamamladığı ve diğer bölgelere göre eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 2. Gökçeada balıkçılarının demografik özellikleri

Balıkçıların Demografik Özellikleri	Adet	Yüzde (%)
Cinsiyet durumu		
Erkek	21	87,5
Kadın	3	12,5
Yaş grupları		
20-29 Yaş	2	8,3
30-39 Yaş	2	8,3
40-49 Yaş	11	45,8
50-59 Yaş	7	29,2
60-69 Yaş	2	8,3
Medeni hali		
Bekar	4	16,7
Evli	20	83,3
Balıkçıların Öğrenim durumu		
İlköğretim	13	54,2
Lise	7	29,2
Üniversite	4	16,7
Balıkçı eşlerinin öğrenim durumu		
İlköğretim	11	55,0
Lise	7	35,0
Üniversite	2	10,0

Günümüz ekonomik koşullarında çalışanların yaşamlarında önemli rol oynayan sosyal güvenlik durumları incelendiğinde balıkçıların %62,5'inin sosyal güvencesinin olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmada balıkçılığı seçme nedenleri sorulduğunda %45,8'lik en yüksek oranla deniz kenarında yaşamasından kaynaklandığı görülmüştür (Tablo 3). Doğan, 2010 İstanbul balıkçıları ile yaptığı bir çalışmada %44,3'ünün işsizlikten, %17,3'ünün aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla, %15,0'inin hobi ve %14,4'ünün de baba mesleğinden dolayı balıkçılığı seçtikleri rapor edilmiştir. Çalışanlar açısından sosyo-ekonomik yapının önemli bir göstergesi olan ev ve otomobil sahibi olma

durumlarına bakıldığında sırasıyla %91,7 ve %37,5 olarak hesaplanmıştır. Deniz ve göllerde avcılık yapan balıkçıların ev sahibi olma oranları farklı araştırmalarda %73,33-83,33 değerleri arasında değiştiği rapor edilmiştir (Ünal, 2003; Doğan, 2009, Ünal ve ark., 2009b).

Tablo 3. Gökçeada balıkçılarının sosyal ve ekonomik özellikleri

Çalışanların sosyal ve ekonomik yapıları	Adet	Yüzde (%)
Sosyal güvenlik durumu		
Sosyal güvencesi olanlar	15	62,5
Sosyal güvencesi olmayanlar	9	37,5
Meslek tecrübeleri		
1-10 Yıl	2	8,3
11-20 Yıl	8	38,4
21-30 Yıl	4	16,7
31-40 Yıl	6	25,0
41 ve Üzeri	4	16,7
Balıkçılığı seçme nedeni		
Aile bütçesine katkı	4	16,7
Baba mesleği	3	12,5
Deniz kenarında ikamet	11	45,8
Hobi	4	16,7
İşsizlik	2	8,3
Ev mülkiyeti		
Ev sahibi	22	91,7
Kiracı	2	8,3
Otomobil mülkiyeti		
Otomobili olan	9	37,5
Otomobili olmayan	15	62,5

İzmir ili su ürünleri kooperatifleri ile yapılan çalışmada kooperatife üye balıkçıların %67'sinin (Ünal ve ark, 2008), İstanbul İli su ürünleri kooperatifleri ile yapılan çalışmada ise %67,1'inin konut sahibi oldukları rapor edilmiştir. Aynı şekilde önemli sosyal statülerden biri de çalışanların sosyal güvenlik durumlarıdır. Araştırmamızın sonuçları incelendiğinde balıkçıların (% 62,5) bir sosyal güvenceye sahip oldukları kaydedilmiştir (Tablo 3). Benzer araştırmalarda, avcılık yapan balıkçıların yaklaşık olarak %73 oranında sosyal güvenceye sahip oldukları bildirilmiştir (Çeliker ve ark., 2006; Çeliker ve ark., 2008; Doğan, 2009; Uzmanoğlu ve Soylu, 2006). İzmir ili su ürünleri kooperatifleri ile yapılan farklı bir çalışmada ise kooperatife üye balıkçıların %59'unun (Ünal ve ark., 2008) İstanbul da yapılan bir çalışmada ise %74,9'unun sosyal güvenceye sahip oldukları rapor edilmiştir (Doğan, 2010). Araştırmamızın sonuçları ile yukarıda belirtilen araştırmaların sonuçları karşılaştırıldığında kıyı balıkçılığı yapan balıkçıların daha düşük oranda ev ve otomobil sahibi olduğu, benzer oranda ise bir sosyal güvenceye sahip oldukları görülmüştür.

Balıkçılık faaliyetinin ekonomik analizi

Gökçeada balıkçıları kıyı balıkçılığı yaptıklarından av yasağı uygulanmamaktadır. O nedenle avcılık meteorolojik şartlara bağlı olarak yıl boyunca devam etmektedir. Balıkçılıkta av sürelerinin 90 ile 320 gün arasında değiştiği ve % 29,9'la en yüksek oranda 6 (180 gün) ay olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Balıkçıların av esnasında yakaladıkları balık miktarları değişiklik arz etmektedir. Bölgede avcılığı yapılan türler genelde, istavrit (*Trachurus trachurus*) köpekbalığı (*Mustelus sp.*), melanur (*Oblada melanura*), kılıç (*Xiphias gladius*), sinarit (*Dentex dentex*), mercan (*Pagellus erythrinus*), lüfer (*Pomatomus saltatrix*), kolyoz (*Scomber japonicus*), ve palamut (*Sarda sarda*), gibi türlerdir. Gökçeada balıkçıları başta Kaleköy limanı olmak üzere Uğurlu ve Kuzu limanını kullanmaktadırlar (Akyol ve Ceyhan, 2010). Adada yıl boyunca avlanan su ürünleri ise ahtapot (*Octopus vulgaris*), berlam (*Merluccius merluccius*), barbun-tekir (*Mullus spp.*), çipura (*Sparus aurata*), istavrit (*Trachurus trachurus*), ıstakoz-böcek (*Homarus sp.*), kalamar (*Loligo vulgaris*), karagöz (*Diplodus vulgaris*), kefal (*Mugil spp.*), kılıç (*Xiphias gladius*), kırlangıç (*Trigla spp.*), kolyoz (*Scomber japonicus*), köpekbalığı (*Mustelus sp.*), kupes (*Boops boops*), lipsoz (*Scorpaena porcus*), lüfer (*Pomatomus saltatrix*), melanur (*Oblada melanura*), mercan (*Pagellus erythrinus*), mırmır (*Lithognathus mormyrus*), palamut (*Sarda sarda*), sargos

(*Diplodus sargus*), sarpa (*Sarpa salpa*), sinarit (*Dentex dentex*), trakonya (*Trachinus draco*) (Keskin ve Ünsal, 1998; Akyol ve Ceyhan, 2010) türlerinden oluşmaktadır. Balıkçıların yakaladıkları balıkları satış şekillerinin %70,8'i kabzımal aracılığıyla, %29,2'sinin ise perakende olarak satıldığı görülmüştür. Tekirdağ ilinde yapılan bir çalışmada balığın %55'i komisyonculara, %23'ü konserve fabrikalarına, %12'si kooperatif ve birliklere, %9'u seyyar satıcı ve direkt tüketiciye pazarlandığını bildirmişlerdir (Güngör ve ark., 2007).

Balıkçılık faaliyetlerinin sonuçlarına bakıldığında, balıkçıların brüt hasılasının sezon içerisinde avladıkları balık miktarına göre değişmektedir. Sağlıklı kayıtlar tutulmadığından yıl içerisinde ne kadar balık avladıkları tespit edilememiştir. Ancak, avlanan balıkların satış fiyatları araştırmanın yapıldığı dönemde tespit edilmiştir. Tespit edilen fiyatlar balığın miktarına ve piyasaya göre değişiklik göstermektedir. Buna göre, istavritin kasası 10-15 TL, kolyozun kasası 20-25 TL, karagözün tanesi 15-20 TL, kupanın kilosu 7-8 TL, kılıçın kilosu 25-30 TL, mercanın kasası 20-25 TL, mırmırın kilosu 3-4 TL, palamutun tanesi 6-8 TL, sarpanın kilosu 5-6 TL, sinaritin tanesinin 30-40 TL arasında satıldığı balıkçılar tarafından ifade edilmiştir. Balıkçılar ticari üretim yaparken kullandıkları aktif sermaye tekne ve av araç-gereç sermayesi olarak bulunmuş ve o şekilde incelenmiştir. Kıyı balıkçılığında en önemli av araç ve gereçleri tekne, olta ile ağ takımından oluşmaktadır. Çalışma süresi içerisinde av araçlarından teknelerin sermayesi 3 500 TL ile 35 000 TL arasında, olta takımlarının sermayesi 200-1.700 TL, ağların da özelliklerine göre 3 000 TL ile 7 500 TL arasında değiştiği tespit edilmiştir. Sermaye yapıları kullanılan av araç ve gereçlerinin özelliklerine göre değişmekte olup sermayenin %60,0'ını tekne sermayesi %40,0'ını ise av araç-gereç sermayesi oluşturmaktadır. Çalışma sezonu içerisinde balıkçıların toplam giderlerinin %27,2'sini av malzemesi ve mazot giderleri oluşturmaktadır.

Araştırmada, verilen tablolar dışında bazı bulgular değerlendirilmiş ve aşağıda sunulmuştur. Yapılan çalışmada Gökçeada da balıkçılık yapanların hepsi kooperatife üye olmak istemedikleri, kooperatifin kendilerine katkı sağlamadığını ve genelde kooperatif başkanlarının işlerini bilinçli yapmadığını ifade etmektedirler. Kooperatife üye olan balıkçıların %54,2'sinin kooperatif çalışmalarından memnun oldukları görülmüştür. Ancak kooperatifin daha faal ve balıkçının sorunlarını çözmede daha aktif olmalarını beklemektedirler. Kooperatifin idari binasının ve buzhanesinin olmasını,

limanın kiralanmasında yerel yönetimden yardım beklediklerini ifade etmişlerdir. Balıkçıların hane halkı nüfusunun 1-6 kişi olduğu ve en yüksek oranda %33,3 ile 4 kişi oldukları belirlenmiştir.

Balıkçılık yapanların ekonomik kazanımlarının yetersiz ve giderlerinin yüksek olduğu hesaplanmıştır. Balıkçıların toplam giderlerinin en büyük kısmını (%27,2) mazot ve av araç gereçleri oluşturmaktadır. Avcılık faaliyeti giderinin dışında %23,0'ünü gıda, %29,5'ini eğitim, %7,3'ünü giyecek, %3,8'ini sağlık ve %9,2'sini ise diğer harcamalar takip etmektedir.

Sonuç olarak, Gökçeada coğrafi konumu gereği balıkçılığın yoğun yapıldığı yerlerden biridir. Balıkların göç yolları üzerinde bulunan ada çevresine balık göçleri sırasında irili ufaklı birçok balıkçı teknesi avlanmaya gelmektedir. Gökçeada limanına kayıtlı toplam 51 balıkçı teknesi bulunmakta ve teknelerin tamamına yakını küçük ölçekli teknelerden oluşmaktadır. Ada halkının uzun dönem en önemli geçim kaynaklarının başında balıkçılık gelmektedir. Bu nedenle, başta Türk balıkçılığı örgütlenmesini tam olarak tamamlamalı bununla birlikte adanın balıkçılığı ve balıkçı kooperatifi desteklenmelidir. Balıkçılıkta ve pazarlamada kolaylıklar sağlanmalı, soğuk zincir ve pazarlama sistemi geliştirilmelidir. Ülkemiz için stratejik öneme sahip ve adalarımızdan en büyüğü olan Gökçeada'nın korunması, ada sakinlerinin refahına balıkçılık alanında katkıda bulunulması için yerel yönetim, su ürünleri kooperatifi, ilgili bakanlık ve üniversitelerle sıkı işbirliği sağlanmalıdır.

Ayrıca balıkçılık yapanların sosyo-ekonomik yapılarının istenilen düzeyde olmadığı bir gerçektir. Üretimin daha sağlıklı ve çevreye duyarlı balıkçılığın olabilmesi için daha iyi sosyo-ekonomik koşulların yaratılması ve yeterli sayıda nitelikli mesleki eğitime sahip örgütlü bireylerin oluşturulması gerekmektedir.

Teşekkür:

Bu proje İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje No.UDP-17525. Ayrıca araştırmanın saha çalışması sırasında anketlere olumlu cevap veren balıkçılara teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Akyol, O., Ceyhan, T. 2010. Gökçeada (Ege Denizi) Kıyı Balıkçılığı ve Balıkçılık Kaynakları. E.Ü. Su Ürünleri Dergisi, 27 (1): 1-5
- Anonim, 2010. Balıkçılarla yapılan yüz yüze görüşme
- Anonim, 2011. T.C. Çanakkale Valiliği, İl Tarım Müdürlüğü.
- Çeliker, S. A., Korkmaz, Ş.A., Dönmez, D., Gül, U., Demir, A., Genç, Y., Kalkanlar, Ş., Özdemir, İ. 2006. *Karadeniz Bölgesi'nde Su Ürünleri Avcılığı Yapan İşletmelerin Sosyo- Ekonomik Analizi*. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü. Ankara.
- Çeliker, S. A., Korkmaz, Ş.A., Demir, A., Gül, U., Dönmez, D., Özdemir, İ., Kalkanlar, Ş. 2008. *Ege Bölgesi'nde Su Ürünleri Avcılığı Yapan İşletmelerin Sosyo- Ekonomik Analizi*. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü. Ankara.
- Doğan, K. 2009. İznik Gölü (Bursa) Gümüş Balığı Avcılığı Yapan Tekne Sahibi Balıkçıların Sosyo- Ekonomik Analizi. *Journal of Fisheries Sciences.com*. 3 (1): 58-67. DOI: 10.3153/jfscm.2009009.
- Doğan, K. 2010. İstanbul Su Ürünleri Kooperatifleri ve Ortaklarının Sosyo-Ekonomik Analizi. *Journal of Fisheries Sciences.com*. 4 (4):318-328. DOI:10.3153/jfscm.2010035
- Güngör, G., Özen, S.Ş., Güngör, H. 2007. Marmara Denizi Balıkçılığının Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Deniz Ürünleri Pazarlaması: Tekirdağ İli Sahil Şeridi Örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 4 (3): 311-325.
- Kahraman, S.Ö. 2005a. Geçmişten günümüze Gökçeada'da yerleşmelerin dağılışında etkili olan faktörler. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Dergisi, 14: 25-42.
- Kahraman, S.Ö. 2005b. Gökçeada da göçlerin nüfus gelişimi ve değişimi üzerine etkileri. Ankara Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi, 3 (2): 39-53.
- Karakulak, F.S. 2002. Gökçeada Balıkçılığı. Gökçeada, Yeşil ve Mavinin Özgür Dünyası. Öztürk, B. (Eds), ISBN:975-92501-0-1, Gökçeada Belediyesi, s. 177-186. Gökçeada.
- Keskin, Ç., Ünsal, N., 1998. The fish fauna of Gökçeada Island, NE Aegean Sea, Turkey. *Ital. J. Zool.*, 65 (suppl.): 299-302.
- Tokaç, A.; Ünal, V., Tosunoğlu, Z., Akyol, O., Özbilgin, H., Gökçe, G. 2010. Ege Denizi Balıkçılığı. İMEAK Deniz Ticaret Odası, İzmir Şubesi Yayınları, İzmir, 390 Sayfa.
- Ulutürk, T. 1997. Gökçeada çevresinin balıkları ve çevre fon radyoaktivitesi. İstanbul Üniversitesi, Su ürünleri Yüksekokulu Su Ürünleri Dergisi, 1 (1) : 95-119.
- Uzmanoğlu, M.S, Soylu, M. 2006. Karasu (Sakarya) Bölgesi Deniz Balıkçılarının Sosyo-Ekonomik Yapısı, *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Su Ürünleri Dergisi*, 23 (1-3): 515-518.
- Ünal, V. 2003. Yarı Zamanlı Küçük Ölçekli Balıkçılığın Sosyo-Ekonomik Analizi, Foça (Ege Denizi). *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Su Ürünleri Dergisi*, 20 (1-2): 165 – 172.
- Ünal, V., Tokaç, A., Z. Tosunoğlu., Akyol, O., Özbilgin, H., Göncüoğlu, H., 2008. İzmir ili su ürünleri kooperatifleri ve sorunları, *Türkiyenin Kıyı ve Deniz Alanları VII. Ulusal Kongresi. Türkiye Kıyıları 08 Kongresi Bildiriler Kitabı* 27-30 Mayıs, Ankara, L. Balas (Editör), 377-385.

- Ünal, V., Göncüoğlu, H., Yercan, M., 2009a. Ege Kıyıları Su Ürünleri Kooperatifleri, *Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliđi Yayınları, Yayın No:1* ISBN:978-605-60880-0-1, Ankara, 131 s
- Ünal, V., Güçlüsoy, H., Franquesa, R., 2009b. A comparative study of success and failure of fishery cooperatives in the Aegean, *Turkey. Journal of Applied Ichthyology*, **25**: 394–400.